

Datum: 12 juni 2020

Onderwerp: Input VNG voor Inbreng wv Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten

Geachte dames en heren,

Donderdag 18 juni om 14.00 uur is voor u de deadline voor het leveren van een inbreng voor het verslag over het wetsvoorstel Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten. De VNG en NVVB willen graag het volgende onder uw aandacht brengen, zodat u dit desgewenst kunt betrekken bij uw inbreng over dit wetsvoorstel.

Voorstander van experimentenwet

De VNG en NVVB pleiten al lange tijd voor de invoering van een nieuw stembiljet dat makkelijker, sneller en ook elektronisch te tellen is.[1] Elke verkiezing weer blijkt dat het huidige stembiljet zowel voor stembureauleden als voor veel (groepen) kiezers lastig hanteerbaar is. Het huidige stembiljet is bovendien niet elektronisch telbaar. De tijd is daarom rijp om een volgende stap te zetten en het de gemeenten mogelijk te maken om te gaan experimenteren met nieuwe modellen stembiljetten. De in het wetsvoorstel gepresenteerde twee modellen stembiljetten lenen zich er goed voor om experimenten mee uit te voeren. De testen die met deze modellen zijn uitgevoerd, tonen dat aan. Wij juichen het dan ook van harte toe dat deze experimentenwet er snel komt.

De duur van experimenten

Volgens de toelichting is het voornemen om bij drie achtereenvolgende verkiezingen experimenten mogelijk te maken in vier (kleinere) gemeenten per verkiezing. Als die experimenten succesvol verlopen, kan de stap worden gezet naar het mogelijk maken van experimenten met elektronisch tellen van de stemmen. En naar het wijzigen van de Kieswet om daarin het nieuwe stembiljet te regelen. Wij dringen erop aan dat deze stappen ook daadwerkelijk en zo snel mogelijk worden gezet. Gelet op de voordelen die een nieuw model stembiljet heeft voor het telproces boven de huidige situatie, moeten de experimenten immers niet langer duren dan strikt noodzakelijk is.

Wij steunen de gekozen aanpak van experimenten, maar vragen niettemin om de mogelijkheid te bezien om de experimenten binnen de gekozen duur uit te breiden. Zo zou er na de eerste verkiezing met experimenten bij vier (kleinere) gemeenten, bij de tweede verkiezing uitgebreid kunnen worden naar meer en grotere gemeenten als blijkt dat de eerste experimenten succesvol zijn geweest. Bij de derde verkiezing kan er weer verder worden opgeschaald. Dit kan ultieme zekerheid over de werking geven. Wij roepen op om hiervoor zo nodig extra financiële middelen beschikbaar te stellen.

Coronacrisis vraagt om eerder inzetten van nieuwe stembiljetten en elektronisch tellen

De nieuwe modellen stembiljet hebben voordelen als de verkiezingen met inachtneming van coronamaatregelen moeten worden georganiseerd. Doordat deze stembiljetten veel kleiner zijn dan de huidige stembiljetten, is voor het tellen daarvan veel minder ruimte nodig. Tellers kunnen daardoor makkelijker anderhalvemeter afstand van elkaar houden. Daarom pleiten wij ervoor om deze modellen al tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 te gebruiken.

Tijdens de coronacrisis zien we bij de overheid en in andere sectoren vergevorderde digitale initiatieven ontstaan nu plotseling veel op afstand gebeurt. Volgens de VNG en de NVVB is het nodig om ook in het verkiezingsproces deze digitale ontwikkelingen te beproeven. Nu is het moment daarvoor. Wij hebben hiervoor op 5 juni jl. bij uw commissie aandacht gevraagd ten behoeve van het SO Mogelijke gevolgen COVID-19 voor verkiezingen. Bij het elektronisch tellen van de stemmen kan er bovendien sneller een betrouwbare uitslag tot stand komen zonder het risico dat stembureauleden en tellers te lang in een kleine ruimte de stemmen handmatig moeten tellen. Wij pleiten er daarom voor ook het elektronisch tellen mogelijk te maken, mits er op deze termijn kan worden voldaan aan de technische eisen en de waarborgen waarmee het verkiezingsproces is omgeven.

Een nieuw model stembiljet en het elektronisch tellen daarvan kunnen het verkiezingsproces aantoonbaar verbeteren. De middelen daarvoor moeten daarbij worden vrijgemaakt zonder dat dat de uitvoering van andere noodzakelijke hervormingen van het verkiezingsproces belemmert, zoals de ontwikkeling van een nieuw digitaal hulpmiddel voor de uitslagberekening en de transitie van de Kiesraad naar Verkiezingsautoriteit.